

Мазур Н. В.
аспірант кафедри обліку та аудиту,
Київський національний університет ім. Тараса Шевченка

СУТНІСТЬ КОНСОЛІДОВАНОГО ОБЛІКУ ТА ВІДМІННІ ОЗНАКИ ВІД БУХГАЛТЕРСЬКОГО ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ

Недоліки існуючої методики складання консолідованої фінансової звітності призвели до необхідності розробки принципово нового підходу до її підготовки. Потрібне створення такої інформаційної системи, яка б відображала всі господарські операції, здійснені в групі організацій, на рахунках бухгалтерського обліку.

Така система серед вчених-дослідників отримала назву «консолідований облік». На підставі його даних пропонується скласти консолідовану фінансову звітність. Проте, такий порядок складання звітності в обов'язковому порядку вимагає вивчення суті даного поняття. На думку М. Р. Лучко, консолідований облік характеризується як процес виявлення, реєстрації, вимірювання, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність консолідованої групи [1, 4]. Дане поняття досить близьке до визначення бухгалтерського фінансового обліку. Для того, щоб явно встановити відмінності між консолідованим і бухгалтерським обліком необхідно врахувати існуючі їх характеристики.

По-перше, відображення операцій в консолідованому обліку повинно відбуватися в міру «вивантаження» у нього даних бухгалтерського обліку окремих організацій, що входять в групу. Такий висновок дозволяє говорити, що консолідований облік, на відміну від бухгалтерського, є перервним процесом. Однак дискретність консолідованого обліку не повинна порушувати його суцільний характер.

По-друге, при оцінці документального підтвердження фактів господарської діяльності, що відображаються в консолідованому обліку, вважаємо за можливе використовувати первинну документацію окремих організацій, що входять до групи організацій. Така можливість обумовлюється тим, що консолідований облік є похідним від даних бухгалтерського фінансового обліку, і всі господарські операції, що відображаються в діяльності окремих організацій, будуть в ньому дублюватися. Тому, на наш погляд, в консолідованому обліку найбільш раціональним буде використання первинних документів окремих організацій, які підлягають консолідації.

По-третє, на відміну від бухгалтерського фінансового обліку, консолідований облік не має організаційної самостійності, тобто він не є системою реєстрації фактів господарської діяльності окремої організації, а його дані формуються на підставі зведеної інформації про діяльність групи. У даному випадку, розглядаючи бухгалтерський фінансовий облік як систему, яка відображатиме діяльність господарюючого суб'єкта, можна говорити, що він більшою мірою характеризується юридичним, ніж економічним підходом, оскільки не враховує наявність зв'язків економічної субординації між юридичними особами.

Консолідований облік, навпаки, в першу чергу, враховує існування таких зв'язків і дозволяє відображати діяльність сукупності організацій. Тобто можна говорити, що консолідований облік дозволяє реалізувати існуючий принцип пріоритету змісту перед формою в питаннях майнової приналежності активів і зобов'язань у організації.

Таким чином, не зважаючи на залежність даних консолідованого обліку від даних бухгалтерського фінансового обліку, він не є з ним схожим і вимагає окремого виокремлення. Проте, його цільова спрямованість (формування консолідованої фінансової звітності) і порядок державного регулювання дозволяють говорити, що консолідований облік виникає з бухгалтерського фінансового обліку.

Література:

1. Лучко М. Р. Консолідована фінансова звітність: систематизований підхід до побудови та розвитку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит» (за видами економічної діяльності) / М. Р. Лучко. — К., 2008. — 29 с.